

Παράγοντες που Επηρεάζουν τις Προτιμήσεις – Επιλογές των Μαθητών/τριών στην Μουσική Εκπαίδευση με Βάση το Φύλο

ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
maria.argiriou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ | Σύγχρονες έρευνες, σχετικές με την ανάπτυξη ενός μοντέλου που αφορά στο φυλετικό στερεότυπο (Deaux & Lewis, 1984; Martin, 1989, 1993; Wood & Little, 1990), υποστηρίζουν ότι μέχρι την ηλικία των 8 ετών τα παιδιά διαμορφώνουν τις αντιλήψεις τους για τις επιλογές και τις δραστηριότητές τους με βάση το φύλο. Η διεθνής βιβλιογραφία και η καθημερινή εκπαιδευτική εμπειρία έχει δείξει ότι το σχολείο εξακολουθεί να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στις διαδικασίες αναπαραγωγής του φυλετικού στερεότυπου, η οποία ενισχύεται από τους ρόλους που διαδραματίζει όχι μόνο η οικογένεια αλλά και το πολιτισμικό - οικονομικό πλαίσιο της κοινότητας. Η συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποίησε δείγμα 102 μαθητών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίας 9-12 ετών παρουσιάζοντας παράγοντες που επηρεάζουν τις προτιμήσεις και τις επιλογές τους στην μουσική εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, καθώς η επαφή με τη μουσική από μικρή ηλικία είναι καθοριστική ακόμα και για τις μουσικές προτιμήσεις τους ως ενήλικες, τόσο τα ακούσματα όσο και η ίδια η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού μουσικής αγωγής φαίνεται πως επηρεάζουν τη σχέση των μαθητών με το συγκεκριμένο είδος τέχνης.

Λέξεις - Κλειδιά: φύλο, μουσική εκπαίδευση, στυλ, μουσικό όργανο, εκπαιδευτικός μουσικής, μουσικές προτιμήσεις

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ια. Διατύπωση Ερευνητικών Προβληματισμών και Στόχων

Η «αντίδραση» στα μουσικά ερεθίσματα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα της ανθρώπινης εμπειρίας. Γι αυτό και δεν εκπλήσσει η διαπίστωση ότι η μελέτη των αντιδράσεων σε αυτά και η διαμόρφωση των μουσικών προτιμήσεων βρίσκονται διάσπαρτες ανάμεσα σε διάφορα πεδία της ψυχολογίας, της μουσικής και της εκπαίδευσης.

Το θέμα της ονομασίας των μουσικών στυλ και η επιλογή τους, οι προτιμήσεις των μαθητών σχετικά με τα μουσικά όργανα, οι επιλογές μουσικών δραστηριοτήτων μέσα κι έξω

από την τάξη αλλά ακόμα και οι επιρροές του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος αποτελούν σημαντικά ζητήματα τόσο στην έρευνα των μουσικών προτιμήσεων (Rawlings & Ciancarelli, 1997; Hargreaves et.al., 1995) όσο και στη συγκεκριμένη. Ο Kohlberg (1966) θεωρεί ότι συγκεκριμένες αξίες μπορούν να προσδιοριστούν από την ταυτότητα του φύλου, δηλαδή την αυτό-ένταξη των παιδιών στην κατηγορία «αγόρι» ή «κορίτσι», η οποία αποτελεί και το βασικό κριτικό στοιχείο οργάνωσης των στάσεων του απέναντι στο ρόλο των δύο φύλων. Αυτή η ταυτότητα του φύλου είναι το αποτέλεσμα μιας βασικής γνωστικής κρίσης που συντελείται σε πρώιμη αναπτυξιακή φάση καθώς η βασική αυτοκατηγοριοποίηση καθορίζει και τις βασικές αξίες. Από τη στιγμή που το παιδί κατηγοριοποιεί τον εαυτό του ως αγόρι ή κορίτσι, αξιολογεί θετικά αντικείμενα και ενέργειες που έχουν σχέση με το δικό του φύλο

Στη συγκεκριμένη έρευνα ο παράγοντας φύλο αποτέλεσε τη βασική παράμετρο η οποία και καθόρισε τις απόψεις και τις στάσεις των μαθητών απέναντι στη μουσική (καθώς το παιδί δημιουργεί από μόνο του τις δικές του αξίες για το ρόλο των φύλων, στα πλαίσια μια κοινωνικής δομής που ευνοεί τα στερεότυπα¹). Η διαφορετική αντιμετώπιση των ερευνητικών μας παραμέτρων από τα δύο φύλα είναι και εκείνη πάνω στην οποία βασίζεται η έρευνα μας.

Παράγοντες όπως η γονεϊκή επίδραση με βάση το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών αλλά και η πολιτισμική ατμόσφαιρα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος αποτελούν ερευνητικούς άξονες σχετικά με το κατά πόσο μπορούν να επηρεάσουν τις προτιμήσεις και τις επιλογές των παιδιών. Το φυλετικό πρότυπο κάθε γονέα φαίνεται πως προσδιορίζει τόσο την ένταση των φιλοδοξιών όσο και των επιδιώξεων των μαθητών, καθώς συσχετίζεται με τις ενθαρρύνσεις που δέχεται το παιδί σχετικά με την επιλογή οργάνου, τα μουσικά ερεθίσματα αλλά και τις επιρροές σχετικά με το τι επάγγελμα θα διαλέξει. Στόχο της έρευνας αποτελεί επίσης, η διερεύνηση του κατά πόσο το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον (αδέρφια, φίλοι) επηρεάζουν λιγότερο ή περισσότερο τις επιλογές και προτιμήσεις των παιδιών. Σημαντική ερευνητική παράμετρο στην έρευνα μας αποτελεί το φύλο του ίδιου του εκπαιδευτικού, βάση του οποίου ερευνάται η συμβολή του στη διαμόρφωση των προτιμήσεων των ίδιων των μαθητών. Επιπρόσθετα, οι εξωσχολικές μουσικές δραστηριότητες μπορούν να αποτελέσουν πιθανές μεταβλητές, σχετικές με τις δηλώσεις των μουσικών τους προτιμήσεων.

Τέλος, πρόθεση της ερευνήτριας/συγγραφέως αποτελεί η σύγκριση των ευρημάτων της έρευνας με τον μεγάλο όγκο ερευνητικών ευρημάτων που προέκυψαν από σχετικές μελέτες σε δυτικές χώρες που έχουμε ήδη παραθέσει, έτσι ώστε να μπορούν να καθορισθούν πιθανές πολιτισμικές διαφορές στον τρόπο που λειτουργούν οι προαναφερθείσες μεταβλητές.

Ιβ. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Η μουσική συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού καθώς, από την προσχολική ηλικία, η ανάγκη για δομημένη και σωστά προγραμματισμένη εκπαίδευση ενισχύεται μέσω αυτής. Η μουσική αγωγή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος κάθε κατάλληλα διαμορφωμένου

¹ Η συγκεκριμένη θέση βασίζεται στη θεωρία της «γνωστικής ανάπτυξης», ενώ άλλες θεωρίες υποστηρίζουν ότι αυτές οι αξίες αποκτώνται με την εσωτερίκευση των εξωτερικών πολιτισμικών αξιών, σε μια διαδικασία που απαιτεί σε μεγάλο βαθμό προσαρμογή.

προγράμματος εκπαίδευσης, γιατί, εκτός από τους εκπαιδευτικούς στόχους επιτυγχάνονται στόχοι που έχουν να κάνουν με βασικούς πολιτισμικούς παράγοντες ενισχύοντας την έκφραση και την επικοινωνία, την ευαισθησία και την ικανότητα για την αισθητική εκτίμηση (Σέρρη, 1995; 2003)

Οι Swanwick (1979), Reimer (1989) και Plummeridge (1991) έχουν υποστηρίξει από πολύ νωρίς ότι η μουσική εκπαίδευση επιδρά θετικά στην εμπέδωση και των άλλων μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος (ιδιαίτερα όσων έχουν να κάνουν με την έκφραση, τη γλώσσα και τη λογοτεχνία). Η ενασχόληση με τη μουσική και η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων μέσω αυτής βοηθά ιδιαίτερα τα αγόρια να ξεφύγουν από το μέσο όρο, να επικοινωνήσουν καλύτερα και παράλληλα να εκφραστούν. Τις περισσότερες φορές μάλιστα η μουσική εκπαίδευση αποτελεί για τους μαθητές τον καλύτερο συνδετικό κρίκο για την κατανόηση πανανθρώπινων αξιών. Επίσης, οι Abeles και Porter (1978) σε έρευνα τους υποστηρίζουν ότι η επιλογή μουσικού οργάνου με βάση το φύλο ξεκινά ήδη από το νηπιαγωγείο². Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σχετικές έρευνες (Green, 1997; Charles, 2004) δείχνουν πώς το φύλο επηρεάζει αγόρια και κορίτσια ακόμα και όταν συνθέτουν μουσική καθώς η διαφορετική αντιμετώπιση προσδιορίζεται από τον τρόπο που οργανώνονται όταν συνθέτουν μουσική είτε ομαδικά είτε ατομικά, από τον τρόπο που συνεργάζονται, από τον τρόπο που ηχογραφούν τη μουσική τους, αυτοσχεδιάζουν ή ενορχηστρώνουν πρωτότυπες συνθέσεις με τα μουσικά τους όργανα. Η Στάμου (2006,) σημειώνει ότι παρά τον μεγάλο αριθμό ερευνητικών μελετών διεθνώς, στο θέμα των μουσικών προτιμήσεων, τα ευρήματα είναι ποικίλα καθώς παρατηρούνται διαφορές ανάμεσα στη μέτρηση των στάσεων και στη μέτρηση των προτιμήσεων (Warnick, 1976; Noll & Scannell, 1972). Σε ευδιάκριτες σκιαγραφήσεις των στάσεων των παιδιών απέναντι σε μουσικές δραστηριότητες όπως: το τραγούδι, η ακρόαση, η κίνηση και οι δραστηριότητες μέσα από το παιχνίδι, βάση του φύλου και βάση των εκτιμήσεων που είχαν τα ίδια για δραστηριότητες εκτός σχολικής μονάδας και οι οποίες επηρέαζαν την άποψη που είχαν για τη μουσική, εστιάζει με έρευνά της και η Temmerman (2000). Οι Harrison και O'Neill (2003), επιλέγοντας και εκείνοι το χώρο της πρωτοβάθμιας μουσικής εκπαίδευσης για την έρευνά τους³ ερεύνησαν τις προτιμήσεις των μαθητών για την επιλογή μουσικού οργάνου με βάση το φύλο καταλήγοντας σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα σχετικά με τις απόψεις των μαθητών για τους ίδιους τους συμμαθητές τους και τις επιλογές τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά με επιτυχία αναγνώρισαν το όνομα του κάθε οργάνου, ενώ οι επιλογές τους έγιναν σαφώς με βάση το φύλο τους. Ακόμα όμως και το ποσοστό των κοριτσιών (66%) που θα επέλεγε να μάθει κάποιο «όργανο για αγόρια», κατά βάθος είχε ήδη αξιολογήσει το συγκεκριμένο όργανο ως «όργανο για αγόρια»⁴.

² Τα αποτελέσματα των ερευνών έδειξαν ότι μέσα από εικόνες και ηχητικά ακούσματα 8 διαφορετικών οργάνων οι μικροί μαθητές (ηλικίας 3-5 ετών) εκδήλωσαν τις προτιμήσεις τους κατηγοριοποιώντας τα σε μουσικά όργανα για κορίτσια (φλάουτο, βιολί, κλαρινέτο, πιάνο) και μουσικά όργανα για αγόρια (τρομπόνι, τρομπέτα, ντραμς, σαξόφωνο).

³ Οι ερευνητές θεώρησαν ότι ελάχιστα ευρήματα έχουν ανακοινωθεί από σχετικές έρευνες. Η έρευνα τους αξιοποίησε το γεγονός, σύμφωνα με την άποψή τους, ότι τα πρότυπα των παιδιών σχετικά με την προτίμηση στα μουσικά όργανα δεν έχουν διαμορφωθεί ξεκάθαρα, κάτι που δε συμβαίνει για παράδειγμα με τα παιδικά παιχνίδια (κούκλες για τα κορίτσια, αυτοκίνητα για τα αγόρια).

⁴ Τα ευρήματα της έρευνας φάνηκαν να ταιριάζουν με ευρήματα και άλλων ερευνών που είχαν προηγηθεί στο παρελθόν για διαφορετικά ηλικιακά επίπεδα (O'Neil & Boulton, 1996; Abeles & Porter, 1978; Grisword & Chrobak, 1981) και έδιναν τις ίδιες στερεότυπες απαντήσεις.

Πορίσματα ερευνών (Acker, 1994; Associated Board of the Royal Schools of Music, 1994; Green, 1993;) για το ηλικιακό επίπεδο των 12-14 ετών, υπογραμμίζουν το γεγονός της ιδιαίτερης προβολής αγοριών, μέσα στη σχολική κοινότητα, που ασχολούνται με τη μουσική παίζοντας σε ομάδες ή ατομικά. Από την άλλη, τα κορίτσια της ίδιας ηλικίας φαίνεται να τα καταφέρνουν καλύτερα σε ότι έχει να κάνει με την εξέταση των μουσικών μαθημάτων⁵ (Agak, 2002; Department for Education and Skills, 1991). Η Green (1997)⁶, σε έρευνά της σχετικά με τις μουσικές προτιμήσεις αγοριών και κοριτσιών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αναφέρει ότι τα κορίτσια εκδηλώνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον και συμμετέχουν με επιτυχία σε δραστηριότητες σχετικές με το τραγούδι και την ερμηνεία, την κλασική μουσική και τη μουσική μελέτη σε αντιπαράθεση με τα αγόρια που επιλέγουν δραστηριότητες σχετικές με τη σύνθεση και τον αυτοσχεδιασμό⁷. Πρόσφατη έρευνα των Sheldon και Price (2005), έδειξε την επιλεκτική αντιμετώπιση αγοριών και κοριτσιών της επιλογής οργάνου με βάση το φύλο⁸. Τις προτιμήσεις των μαθητών με βάση το φύλο σχετικά με την επιλογή του οργάνου φαίνεται να συμερίζονται παράλληλα και οι γονείς τους (Delzell, Leppla, 1992), οι οποίοι φαίνεται να ενισχύουν τις επιλογές τους. Τη σημαντική συμβολή του κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος έχουν υπογραμμίσει αρκετές τοποθετήσεις που αφορούν στη διδασκαλία αλλά και στην διαδικασία εκμάθησης της μουσικής (Elliott, 1995; Jorgensen, 2003; Merriam, 1964; Small, 1977), βάση της επίδρασης του φύλου και του πολιτισμικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται ο μαθητής. Ειδικότερα σε θέματα μουσικής εκπαίδευσης ο Magne Espeland (1992) αποδίδει παραστατικά την εμπλοκή της μουσικής στη ζωή των μαθητών με ένα τρίγωνο, στην κορυφή του οποίου βρίσκεται η μουσική ως τέχνη με άξονες, από τη μια, το πλαίσιο της μουσικής εκπαίδευσης και, από την άλλη, την κοινωνία με τον πολιτισμό. Αρκετοί ερευνητές (Barton, 2004; Campbell, 1992; Green, 1988; Harrison, 2003; Nettl, 1998; Shepard and Wicke, 1997) έχουν εστιάσει την έρευνά τους στην επίδραση κοινωνικών και πολιτιστικών παραμέτρων με σκοπό την εκμείωση χρήσιμων συμπερασμάτων για το φύλο και τη μουσική εκπαίδευση. Οι Rentfrow και Gosling (2003) σε σχετική έρευνα που συμπεριέλαβε έξι μελέτες, προσπάθησαν να διερευνήσουν τη σχέση μεταξύ των μουσικών προτιμήσεων και της ατομικής προσωπικότητας καθώς η μουσική φαίνεται πως επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την καθημερινή ζωή και τις δραστηριότητές της. Τα ευρήματα της έρευνας δείχναν ότι οι μουσικές προτιμήσεις διαμορφώνουν σε μεγάλο βαθμό και την άποψη που μπορεί να έχει κάποιος για έναν άλλο, είτε με βάση το φύλο είτε με βάση τη γεωγραφική περιοχή από την οποία μπορεί να προέρχεται.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τον Button (2006), στόχο αποτέλεσε η διερεύνηση των μουσικών αντιλήψεων των μαθητών με βάση το φύλο αλλά και κατά πόσο φαίνεται να επηρεάζει το φύλο τις γενικότερες εκτιμήσεις και επιλογές τους στη μουσική. Στη ίδια έρευνα,

⁵ Χωρίς όμως να υπάρχουν αποδείξεις μέσω μετρήσεων για την υπεροχή τους σε μουσικές ικανότητες.

⁶ Η ίδια φαίνεται να συμφωνεί με τους Comber, Hargreaves και Colley σχετικά με τις προτιμήσεις των αγοριών σε θέματα μουσικής τεχνολογίας.

⁷ Στην ίδια έρευνα υπογραμμίζεται το γεγονός ότι τα κορίτσια χαρακτηρίζονται από επιμονή στη μελέτη του οργάνου ενώ το ρεπερτόριο τους περιλαμβάνει διάφορα είδη μουσικής και στυλ από εκείνα των αγοριών.

⁸ Η επικράτηση της προτίμησης, από πλευράς των κοριτσιών, των πνευστών με μαλακό ηχόχρωμα (και κυρίως το φλάουτο, το κλαρινέτο, το όμποε) ένεκα της τούμπας, της τρομπέτας, του ευφώνιου και των κρουστών από τα αγόρια ήταν σαφής. Η αποδοχή της συγκεκριμένης επιλογής φαίνεται να είναι παγκόσμια, εκτός της περιοχής της Ασίας όπου κυριαρχεί περισσότερο το γυναικείο φύλο.

δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στη διερεύνηση του κατά πόσο το φύλο των εκπαιδευτικών επηρεάζει τις μουσικές αντιλήψεις των μαθητών, καθώς ο Elliot (1995), ήταν εκείνος ο οποίος υπογράμμισε ότι το φυλετικό στερεότυπο επιδρά στις επιλογές, στις προτιμήσεις αλλά και στην επίτευξη των στόχων των μαθητών. Σημαντικό ρόλο στην έρευνα έπαιξε το διαφορετικό κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των σχολείων, το οποίο φάνηκε να επηρεάζει σημαντικά τη μαθησιακή ικανότητα των παιδιών. Ο συγκεκριμένος παράγοντας θεωρήθηκε αξιόλογη παράμετρος καθώς ο εκπαιδευτικός ήταν σε θέση να επηρεάσει καταλυτικά την επίδοση των μαθητών στη μουσική.

Έρευνα των Johnson και Stewart (2005), εστίασε στο κατά πόσο επιδρά το φύλο στην επιλογή μουσικών οργάνων εκ μέρους των μαθητών αλλά και στην παρότρυνση των εκπαιδευτικών για συγκεκριμένες κατηγορίες οργάνων. Παράγοντες που φάνηκε να καθορίζουν επιπρόσθετα τις επιλογές τους ήταν: η στάση ενός μαθητή απέναντι σε ένα συγκεκριμένο όργανο, η επιρροή των γονέων, το κόστος, οι συμβουλές του φιλικού περιβάλλοντος, ο βαθμός δυσκολίας εκτέλεσης και δεξιότητας, οι κοινωνικές επιρροές κ.ά. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι ακόμα και ο τρόπος παρουσίασης των οργάνων από άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς επηρέασε τους μαθητές. Σε ανάλογη έρευνα που πραγματοποίησαν η Pickering και Repacholi (2001), τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά ήταν λιγότερο προκατειλημμένα στις προτιμήσεις τους όταν έπρεπε να αποφασίσουν τι να διαλέξουν μετά την επίδειξη των μουσικών οργάνων από μουσικούς. Η ηλικία δεν φάνηκε να επηρεάζει τις προτιμήσεις τους καθώς οι επιλογές των παιδιών επηρεάστηκαν τόσο από τις παρουσίες των μουσικών όσο και από το γεγονός ότι ήθελαν να αποφύγουν την ταύτιση με τη συμπεριφορά μουσικών του άλλου φύλου.

II. ΜΕΘΟΔΟΣ

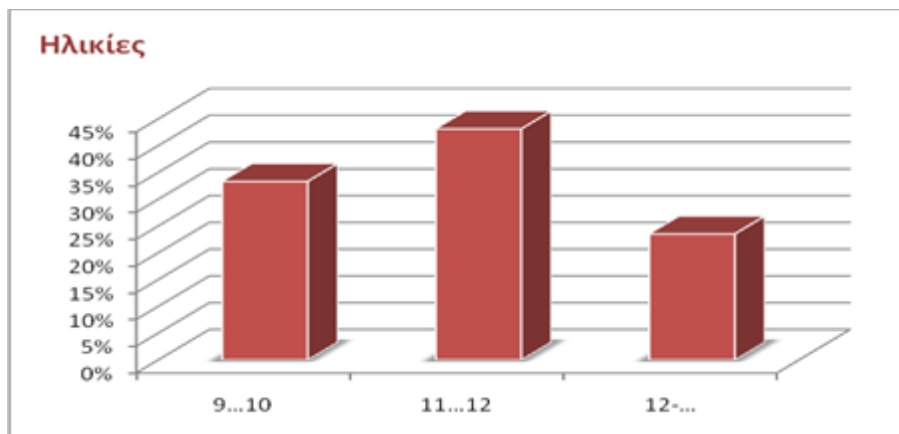
IIα. Ερευνητική Διαδικασία

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 4 δημοτικά σχολεία της Νίκαιας, περιοχή ευθύνης της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά στην Δ', Ε' και ΣΤ' τάξη. Για την εκπόνηση της έρευνας ζητήθηκε η επίσημη και γραπτή άδεια του Διευθυντή της Διεύθυνσης. Το ηλικιακό επίπεδο των παιδιών κυμάνθηκε μεταξύ 9 έως 12 ετών. Η συλλογή των δεδομένων έγινε κατόπιν διανομής ερωτηματολογίου το οποίο περιελάμβανε 20 ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου χωρισμένες σε θεματικές ενότητες και αφορούσαν σε ερωτήσεις δημογραφικού περιεχομένου, σε ερωτήσεις σχετικά με τις επιλογές των μαθητών για μουσικά στυλ και όργανα και, τέλος, σε ερωτήσεις που αφορούσαν στην μουσική εκπαίδευση μέσα και έξω από το σχολείο.

Στο σύνολό της η έρευνα χαρακτηρίζεται ποσοτική με εξαίρεση τριών συγκεκριμένων ερωτήσεων οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για ποιοτική ανάλυση των δεδομένων. Η διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε τις δύο πρώτες εβδομάδες του Απριλίου 2009, ενώ για τη διάρκεια της έρευνας ο χρόνος που απαιτήθηκε δεν ξεπέρασε την 1 διδακτική ώρα. Βασική προϋπόθεση για τους μαθητές των συγκεκριμένων σχολείων αποτέλεσε η παρακολούθηση του 45-λεπτου μαθήματος μουσικής εβδομαδιαίως, ως μέρος του κανονικού ωρολόγιου προγράμματος. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στην αρχή του μαθήματος και συλλέχθηκε στο τέλος της διδακτικής ώρας με σκοπό την εξοικονόμηση του χρόνου, την άμεση συλλογή του και το μέγιστο ποσοστό συμπλήρωσης του από τους μαθητές.

IIβ. Δείγμα

Οι συμμετέχοντες στην ερευνητική διαδικασία αποτελούνταν από 102 μαθητές δημοτικών σχολείων σε αστική περιοχή του Πειραιά (Νίκαια). Από αυτά, 42 ήταν αγόρια και 60 κορίτσια. Στο **Γράφημα 1**, μπορούμε να παρατηρήσουμε το μέσο όρο του ηλικιακού επιπέδου του δείγματος καθώς το ότι η συμμετοχή των μαθητών ηλικίας 11-12 ετών κυμάνθηκε σε ποσοστό 43%.

Γράφημα 1. Μέσος όρος ηλικιακού επιπέδου δείγματος

IIγ. Εργαλείο Συλλογής Δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε στους μαθητές, στην Α ενότητα, περιελάμβανε ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα και ατομικά στοιχεία μαθητών (τάξη φοίτησης στο σχολείο, ηλικία, φύλο, τόπο διαμονής, επάγγελμα γονιών). Στη συνέχεια το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε τρεις επιμέρους ενότητες οι οποίες εστίασαν στα ερωτήματα της έρευνάς μας.

Στη Β ενότητα, οι μαθητές έπρεπε να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικές με τις επιλογές και τις προτιμήσεις τους για διάφορα στυλ μουσικής (ελληνική, ξένη, ποπ μοντέρνα, κλασική, παραδοσιακή, όλα τα είδη). Στην ίδια ενότητα, το ερωτηματολόγιο περιέλαβε ερώτηση με σκοπό τη διερεύνηση του κατά πόσο επιδρά το φύλο στην επιλογή μουσικών οργάνων εκ μέρους των μαθητών. Η έρευνα εστίασε και στις λεπτές διακρίσεις του ήχου καθώς έγινε χρήση του IPTT (Instrumental Preference Test) με σκοπό να διερευνηθούν οι προτιμήσεις των μαθητών με βάση τα ηχητικά ακούσματα των οργάνων. Τα μουσικά όργανα επιλέχθηκαν με βάση συγκεκριμένα κριτήρια καθώς α) αποτελούν τα πιο διαδεδομένα μουσικά όργανα τόσο μέσα στο χώρο του σχολείου όσο και έξω από αυτόν, β) διδάσκονται από τους εκπαιδευτικούς μέσα στο πλαίσιο προετοιμασίας σχολικών ορχηστρικών σχημάτων. Οι ερωτήσεις της Β ενότητας φάνηκε πως διευκρινίζουν τις επιλογές των μαθητών με βάση διάφορες μεταβλητές όπως τη στάση ενός μαθητή απέναντι σε ένα συγκεκριμένο όργανο, την επιρροή των γονέων, το κόστος, το βαθμός δυσκολίας εκτέλεσης και δεξιοτεχνίας.

Το φυλετικό στερεότυπο αλλά και οι κοινωνικές επιδράσεις που καθόρισαν τις επιλογές των μαθητών για το μουσικό όργανο, αποτέλεσαν τα βασικά σημεία των ερωτήσεων της Γ' Ενότητας. Σημαντικές μεταβλητές της έρευνας ήταν τόσο οι σχολικές μουσικές δραστηριότητες όσο και οι εξωσχολικές καθώς φάνηκε να προσδιορίζονται οι προτιμήσεις των μαθητών/τριών κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

IIδ. Διασφάλιση Αξιοπιστίας και Εγκυρότητας της Έρευνας

Η συλλογή των δεδομένων, που προέκυψαν από την έρευνα, εξετάστηκαν κριτικά με την τεχνική του ελέγχου – επανελέγχου με σκοπό να υπολογιστεί ο συντελεστής της αξιοπιστίας. Οι ερωτήσεις ανοικτού τύπου, δόθηκαν σε τρεις κριτές, η μία εκ των οποίων ήταν η ίδια η ερευνήτρια, για να υποβληθούν σε ανάλυση με σκοπό τη θεματική κατηγοριοποίηση των απαντήσεων των μαθητών. Εξαιτίας του ότι η έρευνά στο μεγαλύτερο μέρος της είναι ποσοτική, τα δεδομένα είναι αριθμητικά, χρησιμοποιώντας στατιστική τεχνική ανάλυση SPSS (Statistical Package of Social Sciences). Η κωδικοποίηση των δεδομένων έγινε σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο, σεβόμενοι τα όρια των μεταβλητών με τους αντίστοιχους κωδικούς που δημιουργούνται από τις απαιτήσεις του ερωτηματολογίου. Η επεξεργασία των κωδικών που αντιστοιχούν στις μεταβλητές βάσει του SPSS μας έδωσαν τις συχνότητες εμφάνισης φύλου που διερευνώνται. Το συγκεκριμένο δομημένο ερωτηματολόγιο μας επέτρεψε με αυτόν τον τρόπο να συγκρίνουμε τις απαντήσεις των μαθητών στις ίδιες ερωτήσεις και με την ίδια σειρά με την οποία απαντήθηκαν. Όλα τα δεδομένα, που προέκυψαν από το δομημένο ερωτηματολόγιο κωδικοποιήθηκαν τόσο για όλες τις θεματικές ενότητες όσο και για τις υποενότητές τους με τον ίδιο τρόπο.

III. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι ερωτήσεις της Α Ενότητας είχαν δημογραφικό χαρακτήρα, ενώ η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου (επάγγελμα πατέρα/μητέρας) στόχευσε στη διερεύνηση του μορφωτικού επιπέδου των γονέων με σκοπό να ερευνηθεί - σε σχέση με επόμενη ερώτηση - κατά πόσο οι γονείς, με βάση το φύλο, φαίνεται να επηρεάζουν τις επιλογές των μαθητών σχετικά με τις μουσικές επιλογές τους. Στα **Γραφήματα 2 και 3** αντίστοιχα μπορούμε να παρακολουθήσουμε τις διακυμάνσεις σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων τόσο σε άνδρες όσο και σε γυναίκες.

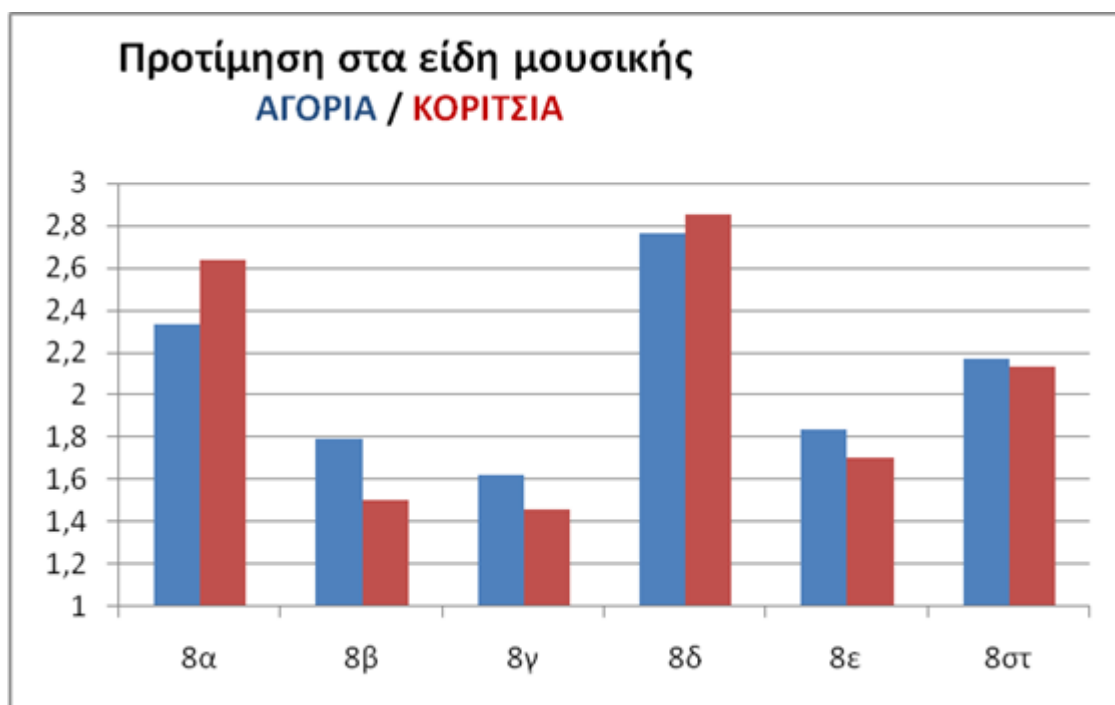
Γράφημα 2. Μορφωτικό επίπεδο/πατέρα

Γράφημα 3. Μορφωτικό επίπεδο/μητέρας

Σχετικά με τα Μουσικά Στυλ

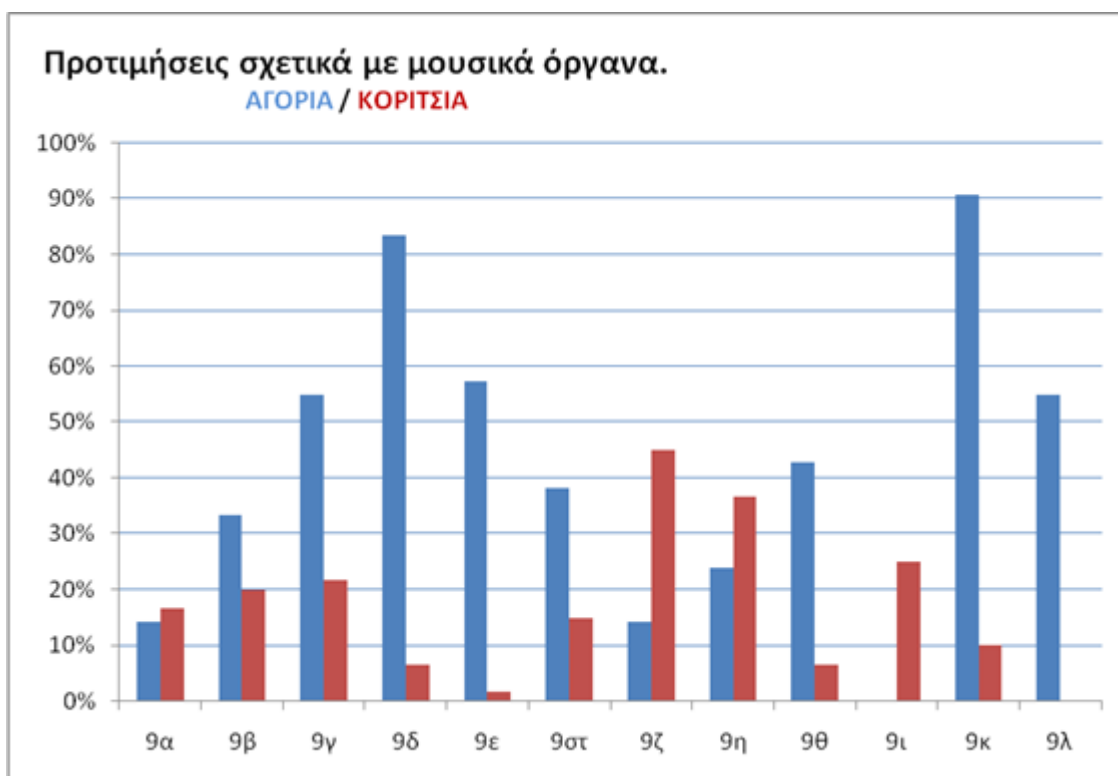
Από τη στατιστική ανάλυση των στοιχείων που προέκυψαν (Γράφημα 4.) από τις απαντήσεις των μαθητών στη Β ενότητα του ερωτηματολογίου με κλίμακα από 1 έως 3 (1.καθόλου, 2.λίγο, 3.πολύ) σε σχέση με την προτίμησή τους σε είδος της μουσικής που τους αρέσει να ακούν περισσότερο, το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών απάντησε ότι προτιμά να ακούει ξένη μουσική (88%), ενώ ακολουθεί η ελληνική ποπ μοντέρνα μουσική (54%). Και τα δύο φύλα με ελάχιστη απόκλιση ακούν όλα τα είδη της μουσικής (35%), ενώ ακολουθεί η κλασική μουσική και η παραδοσιακή μουσική (14%) και τελευταία η ελληνική λαϊκή μουσική (13%). Συγκεκριμένα τα αγόρια φαίνεται να προτιμούν σε ποσοστό 86% την ξένη μουσική, σε 43% την ελληνική ποπ, ενώ το 38% ακούει όλα τα είδη της μουσικής. Το 90% των κοριτσιών ακούει ξένη μουσική, το 65% ελληνική ποπ και το 32% όλα τα είδη.

Γράφημα 4. Προτιμήσεις σχετικά με τα μουσικά στυλ
8α Ελληνική ποπ μοντέρνα μουσική, 8β Ελληνική λαϊκή μουσική, 8γ Παραδοσιακή μουσική, 8δ Ξένη μουσική, 8ε Κλασική μουσική, 8στ Όλα τα είδη

Σχετικά με τις Προτιμήσεις Μουσικών Οργάνων

Στην ερώτηση αναφορικά με το ποιά όργανα θεωρούν οι μαθητές ότι πρέπει να παίζονται από αγόρια και ποιά από κορίτσια και με βάση δεδομένες επιλογές (πιάνο, αρμόνιο, κλασική κιθάρα, ηλεκτρική κιθάρα, ταμπουράς, λαούτο, βιολί, φλάουτο, τρομπέτα, φλογέρα, ντραμς, τύμπανα) τα αγόρια απάντησαν ότι προτιμούν: πιάνο το 14%, αρμόνιο το 33%, κλασική κιθάρα το 55%, ηλεκτρική κιθάρα το 83%, ταμπουρά το 57%, λαούτο το 38%, βιολί το 14%, φλάουτο το 24%, τρομπέτα το 43%, φλογέρα το 0%, ντραμς το 90%, τύμπανα το 55%. Τα κορίτσια έδειξαν σαφείς προτιμήσεις στα: πιάνο το 17%, αρμόνιο 20%, κλασική κιθάρα 22%, ηλεκτρική κιθάρα 7%, ταμπουράς 2%, λαούτο 15%, βιολί 45%, φλάουτο 37%, τρομπέτα 7%, φλογέρα 25%, ντραμς 10%, τύμπανα 0%. Από τα προαναφερθέντα όργανα το πιάνο σε ποσοστό 72%, η φλογέρα 68%, το αρμόνιο 51%, το βιολί 41%, τα τύμπανα 39%, το λαούτο 38%, η κλασική κιθάρα 36%, το φλάουτο 40%, η τρομπέτα 32%, η ηλεκτρική κιθάρα 20%, ο ταμπουράς 15%, και τα ντραμς 17%, συγκέντρωσαν τα ποσοστά προτίμησης και από τα δύο φύλλα σχετικά με το ότι τα συγκεκριμένα μουσικά όργανα μπορούν να παίζονται είτε από αγόρια είτε από κορίτσια. Στον **Γράφημα 5** μπορούμε να παρακολουθήσουμε τις προτιμήσεις του κάθε φύλου έτσι όπως έχουν χαρακτηριστικά αποτυπωθεί.

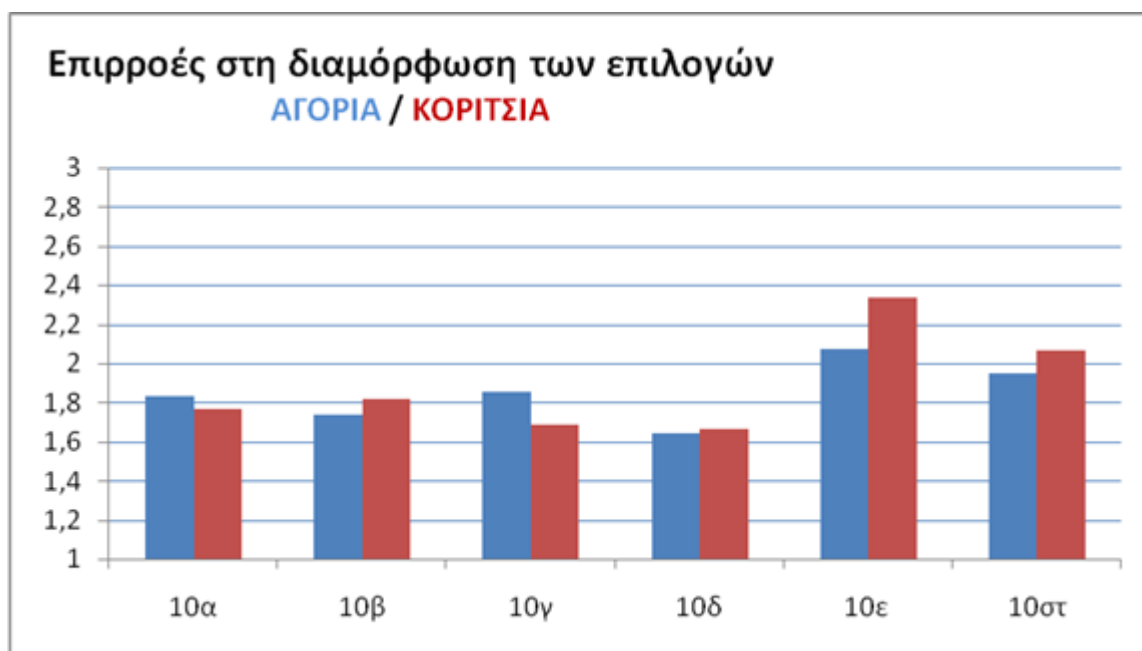

Γράφημα 5. Προτιμήσεις σχετικά με μουσικά όργανα

9α: Πιάνο, 9β: Αρμόνιο, 9γ: Κλασσική κιθάρα, 9δ: Ηλεκτρική κιθάρα, 9ε: Ταμπουράς, 9στ: Λαούτο, 9ζ: Βιολί, 9η: Φλάουτο, 9θ: Τρομπέτα, 9ι: Φλογέρα, 9κ: Ντραμς, 9λ: Τύμπανα

Παράγοντες που Επηρεάζουν τις Επιλογές Ενασχόλησης με κάποιο Μουσικό Όργανο

Η τελευταία ερώτηση της Β ενότητας αφορούσε στη διερεύνηση των παραγόντων που διαμόρφωναν τις επιλογές των παιδιών σχετικά με τα μουσικά όργανα. Από την ερευνήτρια προτάθηκαν έξι συγκεκριμένες επιλογές όπως: η γνώμη των γονέων (10α), το κόστος του οργάνου (10β), το φιλικό περιβάλλον (10γ), το συγγενικό περιβάλλον (αδέλφια, 10δ), ο τρόπος παίξιματος του οργάνου (10ε) και οι αγαπημένοι καλλιτέχνες (10 στ) . Οι επιλογές που είχαν στη διάθεση τους οι μαθητές αποτελούσαν συχνά θέμα προς συζήτηση μέσα στην τάξη για το ποιούς παράγοντες θεωρούσαν οι ίδιοι ως υποστηρικτικούς ή ανασταλτικούς για την ενασχόληση τους με τη μουσική γενικότερα. Οι απαντήσεις που δόθηκαν με κλίμακα 1 έως 3 (1.καθόλου, 2.λίγο, 3.πολύ) αποτυπώνονται στον Γράφημα 6.

Γράφημα 6. Παράγοντες διαμόρφωσης των επιλογών

Από τους προαναφερθέντες παράγοντες εκείνοι που φάνηκαν να επηρεάζουν τους άρρενες μαθητές περισσότερο ήταν ο τρόπος παιχνιδιού του οργάνου (38%) καθώς και οι αγαπημένοι καλλιτέχνες τους (33%). Αντίστοιχα τα κορίτσια επηρεάζονται σε μεγαλύτερο βαθμό σχετικά με το μουσικό όργανο που θα επιλέξουν από τον τρόπο που παίζεται (52%), από τα μουσικά τους πρότυπα (37%) αλλά και από τα αδέρφια τους τα οποία ασχολούνται ήδη με κάποιο μουσικό όργανο (22%).

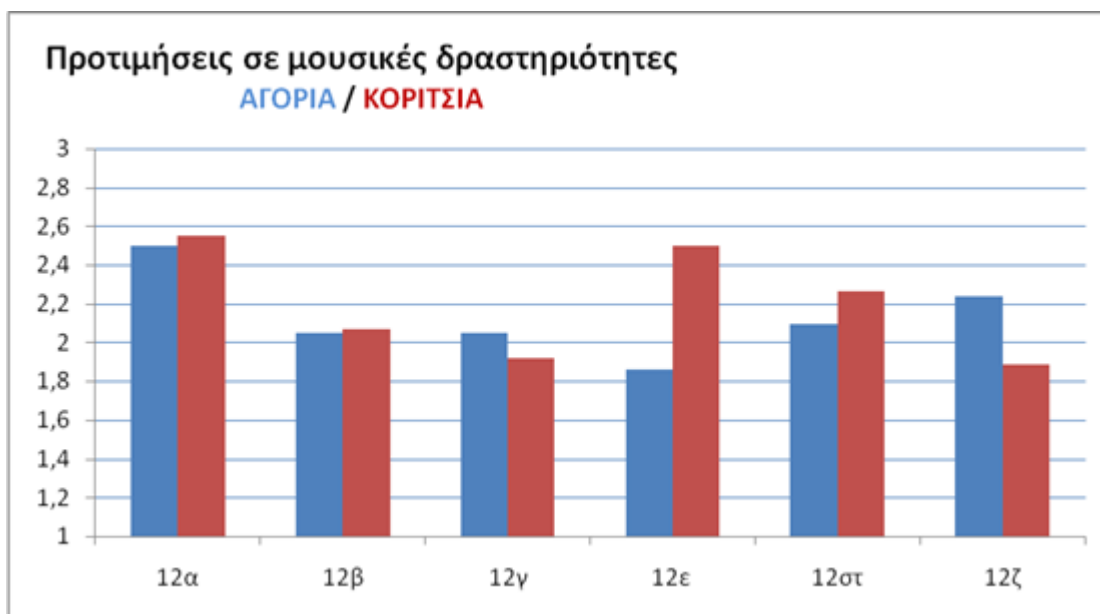
Μουσική Εκπαίδευση Μέσα και Έξω από το Σχολείο

Στο ερώτημα που περιελάμβανε η Γ ενότητα σχετικά με την επιρροή του εκπαιδευτικού που δίδασκε μουσική στους ερωτηθέντες μαθητές, το 55% των αγοριών απάντησε ότι δεν επηρεάζεται από το φύλο του εκπαιδευτικού που τους διδάσκει σχετικά με την επιλογή τους για την ενασχόλησή τους με κάποιο μουσικό όργανο. Επίσης ο εκπαιδευτικός, είτε είναι άνδρας είτε γυναίκα δε φαίνεται να επηρεάζει τα μουσικά ακούσματα και τη στάση των μαθητών απέναντι στο μάθημα της μουσικής. Σε ανάλογα αποτελέσματα οδηγούμαστε και από τις ποσοστιαίες απαντήσεις των κοριτσιών (68%).

Σχετικά με τις μουσικές δραστηριότητες που επιλέγουν τα αγόρια (Γράφημα 7), το ενδιαφέρον τους εστιάζει σε ποσοστό 64% στο τραγούδι και το 52% στις νέες τεχνολογίες στο μάθημα της μουσικής. Δραστηριότητες όπως ο αυτοσχεδιασμός (43%), η συμμετοχή σε μουσικές ομάδες (43%) και οι κατασκευές αυτοσχέδιων μουσικών οργάνων εντάσσονται στις πιο δημοφιλείς επιλογές τους με σαφή λιγότερη προτίμηση σε δραστηριότητες που περιέχουν κίνηση και χορό. Επίσης ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό φαίνεται πως δεν συμμετέχει σε μουσικές δραστηριότητες εκτός σχολείου (67%), παρόλο που θεωρεί ότι το μάθημα της μουσικής στο σχολείο είναι ενδιαφέρον (74%).

Τα κορίτσια στις αντίστοιχες ερωτήσεις επιλέγουν στην πλειοψηφία τους (70%) το τραγούδι και τις δραστηριότητες με κίνηση και χορό ενώ η συμμετοχή σε μουσικά σύνολα και η

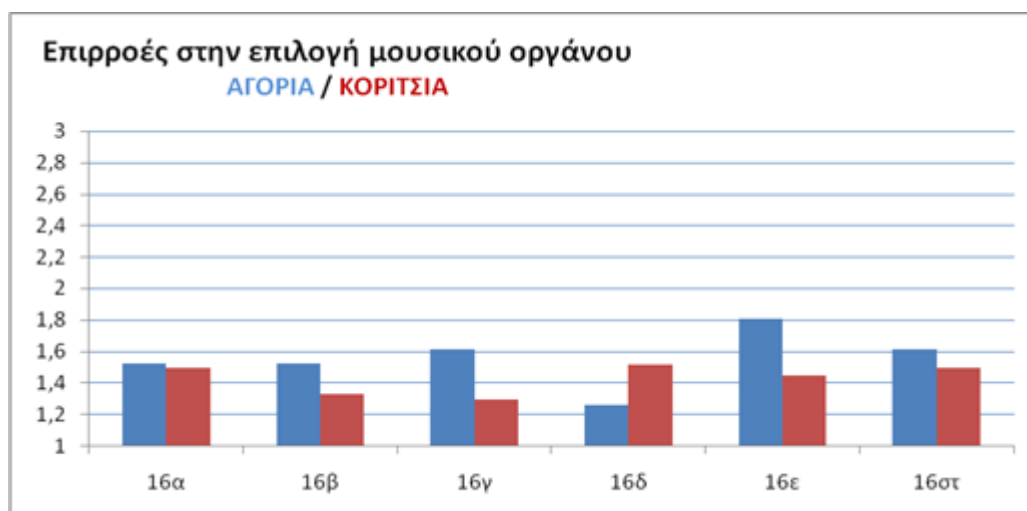
χρήση των νέων τεχνολογιών δεν συγκαταλέγονται σε δραστηριότητες που θα επέλεγαν με την ίδια ευκολία. Ένα ποσοστό όμως του 53% θα επέλεγε να ασχοληθεί με δημιουργικές αυτοσχέδιες κατασκευές.

Γράφημα 7. Προτιμήσεις σχετικές με μουσικές δραστηριότητες
12α Τραγούδι, 12β αυτοσχεδιασμός, 12γ συμμετοχή σε μουσικές ομάδες, 12ε δραστηριότητες με κίνηση και χορό, 12ε κατασκευές, 12στ νέες τεχνολογίες

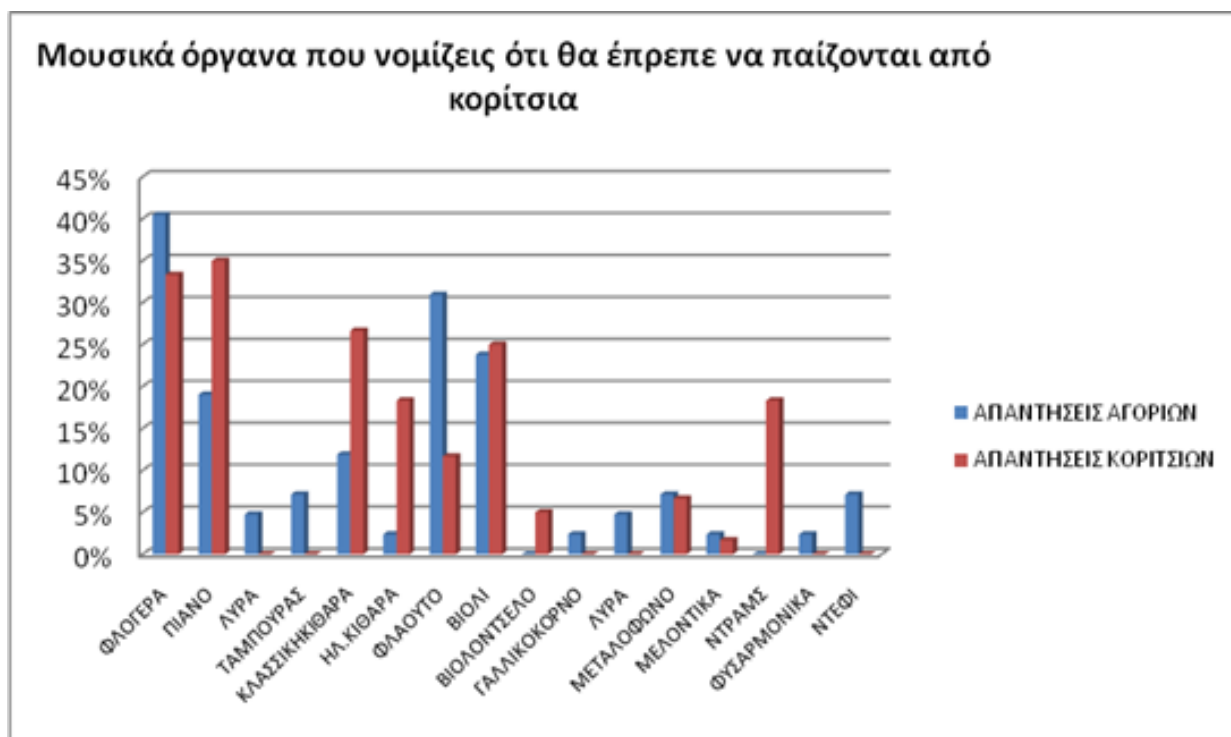
Σε παρόμοια ποσοστά κινούνται και τα κορίτσια σχετικά με τη δραστηριοποίησή τους σε εξωσχολικές μουσικές δραστηριότητες (67%), καθώς και εκείνα αξιολογούν το μάθημα της μουσικής στο σχολείο ως ενδιαφέρον (65%). Αναφορικά με το αν μέλος της οικογένειας παίζει μουσικό όργανο σε σχετική ερώτηση το 40% των αγοριών απαντά αρνητικά όπως και το 45% των κοριτσιών.

Στη συγκεκριμένη ενότητα οι μαθητές ρωτήθηκαν σε ποιο βαθμό οι επιλογές τους ή η ακρόαση της μουσικής που επιλέγουν επηρεάζονται από τους γονείς τους, άλλα συγγενικά πρόσωπα, ή τους φίλους τους. Σύμφωνα με τον **Γράφημα 8** προκύπτει ότι τα αγόρια επηρεάζονται από τους φίλους τους (26%) και άλλα συγγενικά πρόσωπα (24%), ενώ τα κορίτσια δε φαίνεται να επηρεάζονται από το οικείο συγγενικό ή φιλικό περιβάλλον.

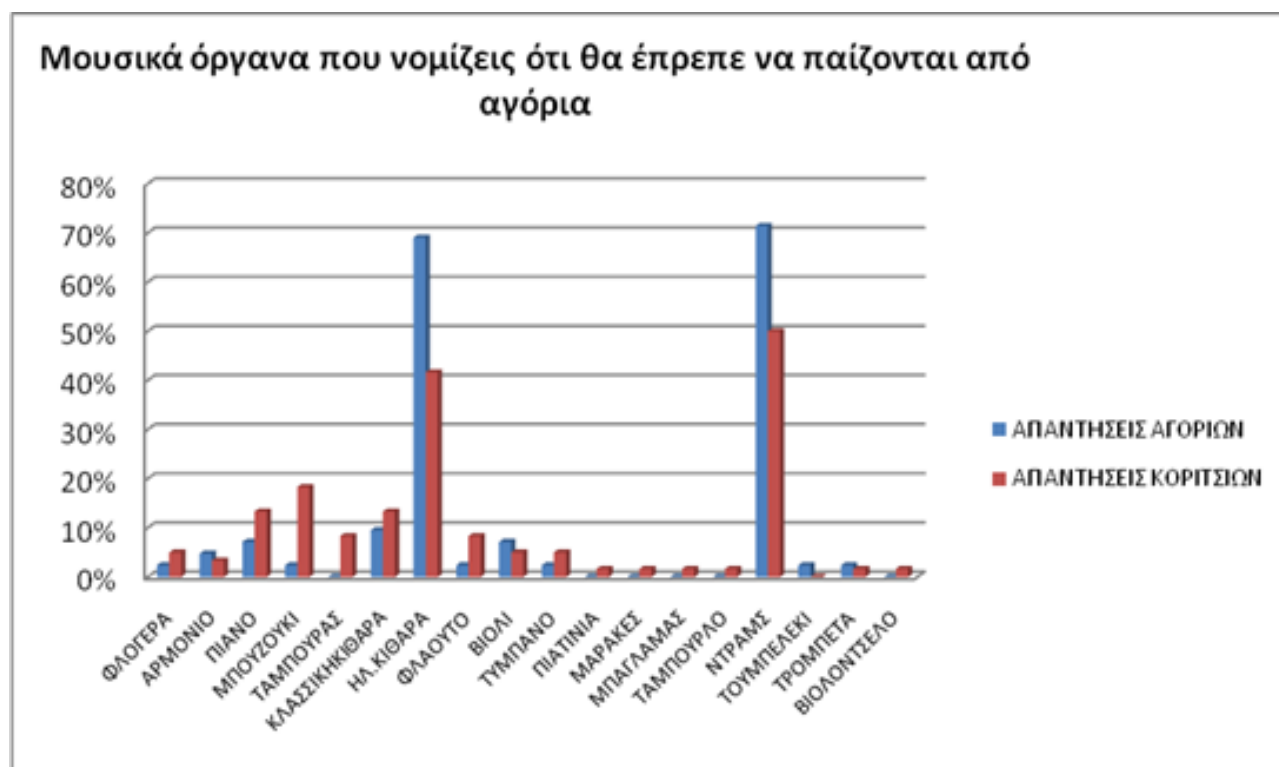

Γράφημα 8. Επιρροές σχετικά με μουσικά ακούσματα και επιλογή ενασχόλησης με μουσικό όργανο
16α: μητέρα, 16β: πατέρας, 16γ: άλλο συγγενικό πρόσωπο, 16δ: αδελφία, 16ε: φίλοι, 16στ: άλλο

Στο ερώτημα «για ποιο λόγο θα σου άρεσε να παίζεις κάποιο μουσικό όργανο», οι απαντήσεις των μαθητών χωρίστηκαν στις εξής θεματικές: «γιατί έχει ωραίο/δυνατό ήχο», «γιατί χαλαρώνει και ηρεμεί», «γιατί είναι δημιουργικό». Στο τέλος της Γ Ενότητας οι μαθητές κλήθηκαν να επιλέξουν δύο όργανα που κατά τη γνώμη τους θα έπρεπε να παίζονται από κορίτσια και δύο από αγόρια. Όπως φαίνεται στο **Γράφημα 9** τα αγόρια θεωρούν ότι πιο αντιπροσωπευτικά μουσικά όργανα για τα κορίτσια είναι η φλογέρα, το φλάουτο και ακολουθεί το βιολί και το πιάνο, ενώ τα κορίτσια θεωρούν ότι η φλογέρα και το πιάνο συγκαταλέγονται στις δύο επικρατέστερες προτιμήσεις τους, ακολουθώντας η κλασική κιθάρα και το βιολί.

Γράφημα 9. Επικρατέστερες προτιμήσεις σε μουσικά όργανα για τα κορίτσια

Γράφημα 10. Επικρατέστερες προτιμήσεις σε μουσικά όργανα για τα αγόρια

Στον Πίνακα 10, αποτυπώνονται οι απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με το ποια όργανα θεωρούνται ότι πρέπει να παίζονται από αγόρια. Το μεγαλύτερο ποσοστό αγοριών και κοριτσιών απάντησε ότι η ηλεκτρική κιθάρα και τα ντραμς θεωρούνται τα επικρατέστερα με το μπουζούκι, το πιάνο και την ηλεκτρική κιθάρα να ακολουθούν.

IV. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα αποτελέσματα των ερωτήσεων της Α Ενότητας έδειξαν ότι το μορφωτικό επίπεδο στη συγκεκριμένη περιοχή μέτρησης παραμένει χαμηλό (48% με μέτριο επίπεδο από την πλευρά του πατέρα και 46% με χαμηλό επίπεδο από την πλευρά της μητέρας). Στη συγκεκριμένη περίπτωση το αποτέλεσμα κινητοποιεί τον προβληματισμό σχετικά με την ανάγκη εκπαίδευσης των γονέων και της ενεργής συμμετοχής τους σχετικά με τη μουσική εκπαίδευση των παιδιών τους με σκοπό την ακόμα μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ τους. Σε εκτενέστερη μελέτη θα μπορούσε να διερευνηθεί κατά πόσο οι γονείς με βάση το φύλο συμμερίζονται ή όχι τις επιθυμίες των παιδιών τους για την ενασχόληση με τη μουσική και ποιοί είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις απόψεις τους. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο αποτελεί μάλλον ανασταλτικό παράγοντα καθώς τα παιδιά δεν παροτρύνονται να ασχοληθούν με κάποιο μουσικό όργανο, γεγονός που ενισχύεται και από τα αποτελέσματα της ερώτησης η οποία τοποθετεί τη γνώμη του πατέρα ή της μητέρας ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των παιδιών. Στη συγκεκριμένη ερώτηση το δείγμα των μαθητών απαντά ότι επηρεάζεται σε μικρό ποσοστό από τη γνώμη τους.

Από την ανάλυση των στοιχείων της Β Ενότητας, σχετικά με τις προτιμήσεις της μουσικής που ακούνε, επικρατέστερη και στα δύο φύλα είναι η ξένη μουσική. Τα κορίτσια αγαπούν να ακούνε περισσότερο ελληνική ποπ μοντέρνα από τα αγόρια, ενώ εκείνα παρατηρείται να ακούν

όλα τα υπόλοιπα είδη περισσότερο από τα κορίτσια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και τα δύο φύλα ακούν σχεδόν ελάχιστα παραδοσιακή ελληνική μουσική, παρόλο που βασικός μαθησιακός άξονας της εκπαιδευτικής μουσικής διδακτικής αποτελεί η μουσική ακρόαση, ιδιαίτερα σκοπών και ρυθμών από όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Ενδεχομένως θα μπορούσε να διερευνηθεί κατά πόσο ο/η εκπαιδευτικός μουσικής εντάσσει δημιουργικά τη μουσική ακρόαση ως αναπόσπαστο μέρος του μαθήματος στην τάξη.

Αρκετά ξεκάθαρες φαίνεται να είναι οι προτιμήσεις των μαθητών σχετικά με τα μουσικά όργανα που επιλέγουν για να μάθουν, καθώς η ηλεκτρική κιθάρα και τα ντραμς βρίσκονται στις πρώτες επιλογές τους. Το ενδιαφέρον των αγοριών ελκύουν επίσης μουσικά όργανα όπως: ο ταμπουράς (καθώς πλησιάζει αρκετά στην εκμάθηση του μπουζουκιού), η κλασική κιθάρα, η τρομπέτα, το λαούτο και το αρμόνιο δίνοντας στα συγκεκριμένα όργανα «αρρενωπά» χαρακτηριστικά. Μουσικά όργανα όπως η φλογέρα και το βιολί αξιολογήθηκαν από ελάχιστα έως καθόλου ενδιαφέροντα για το μετρήσιμο δείγμα. Σχετικά με τις προτιμήσεις των κοριτσιών το βιολί και το φλάουτο θεωρούνται τα πιο δημοφιλή, ενώ το αρμόνιο, το πιάνο και η κλασική κιθάρα συγκαταλέγονται με μικρότερο ποσοστό στις προτιμήσεις τους.

Σε σχετική ερώτηση για τους παράγοντες που φαίνεται να επηρεάζουν τα αγόρια στη διαμόρφωση των επιλογών τους σχετικά με τα μουσικά όργανα, ο τρόπος παίξιματος σε συνδυασμό με το βαθμό δυσκολίας εκτέλεσης ενός οργάνου, αποτελεί τον βασικό παράγοντα επιλογής τους. Η γνώμη των γονέων μετρά σε ποσοστό 26% για τα αγόρια και 23% για τα κορίτσια, αποτέλεσμα που τα καθιστά πιο επιρρεπή στις απόψεις των γονέων τους. Αντίθετα το κόστος του οργάνου προβληματίζει τα κορίτσια ως προς τις επιλογές τους (23%) σε σχέση με τα αγόρια (14%). Τέλος, πρόσωπα από το οικείο συγγενικό και φιλικό περιβάλλον έχουν μεγαλύτερη επίδραση στις μουσικές επιλογές στα αγόρια (31%) σε σχέση με τα κορίτσια (15%).

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της Γ Ενότητας και ιδιαίτερα της ερώτησης σχετικά με το αν το φύλο του εκπαιδευτικού επηρεάζει τη στάση τους απέναντι στη μουσική δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. Το φύλο του/της εκπαιδευτικού δεν φαίνεται να επηρεάζει τις μουσικές επιλογές του δείγματος.

Σχετικά όμως με τις δραστηριότητες που επιλέγουν αγόρια και κορίτσια, τα ευρήματα δίνουν προβάδισμα σε δραστηριότητες που περιέχουν τον χορό, την κίνηση και το τραγούδι στα κορίτσια, ενώ αποτελεί ευχάριστη έκπληξη το γεγονός της ενασχόλησης τους και με αυτοσχέδιες κατασκευές. Το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των κοριτσιών σε κατασκευές (53%), ενισχύει τον εργαστηριακό χαρακτήρα που θα πρέπει να έχει το μάθημα της μουσικής με σκοπό την επίτευξη της όσο το δυνατό μεγαλύτερης ανάπτυξης της δημιουργικότητας. Οι κατασκευές θεωρούνται επιλέξιμη δραστηριότητα σε υψηλό ποσοστό και από τους άρρενες μαθητές (43%), εκείνες όμως που υπερσχύουν είναι οι δραστηριότητες που συνδυάζουν στοιχεία νέων τεχνολογιών και συμμετοχή των αγοριών σε μουσικά σύνολα. Το τραγούδι και εδώ φαίνεται ότι συγκεντρώνει τις υψηλότερες προτιμήσεις από όλες τις δραστηριότητες, αποτέλεσμα που ενισχύει τη σημαντικότητα της σωστής διδασκαλίας παιδικού τραγουδιού στην τάξη αλλά και τον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων με αυτό. Ο αυτοσχεδιασμός, σύμφωνα με τα αποτελέσματα θεωρείται περισσότερο επιλέξιμος από τα αγόρια σε ποσοστό 43% σε σχέση με τα κορίτσια 38%. Από τα ευρήματα είναι σαφές η επιλογή των κοριτσιών σε δραστηριότητες με μουσικοκινητικές

δραστηριότητες, αξιοποιώντας το τραγούδι και το χορό σε σχέση με τα αγόρια τα οποία εκφράζουν τη μουσικότητά τους με πιο στατικές επιλογές, όμως εξίσου δημιουργικές.

Μάλλον δυσάρεστο είναι το αποτέλεσμα για τη δραστηριοποίηση των μαθητών σε εξωσχολικές μουσικές δραστηριότητες καθώς το 67% (αγόρια και κορίτσια) δεν συμμετέχει. Το 25% φοιτά σε ωδεία ή κάνει ιδιαίτερα μαθήματα, ενώ το 5% ασχολείται περιστασιακά καθώς μέλος της οικογένειάς του παίζει ήδη κάποιο μουσικό όργανο. Παρόλα αυτά αν και η πλειοψηφία των μαθητών απαντά ότι τους ενδιαφέρει το μάθημα της μουσικής και ότι κάποιο μέλος της οικογένειάς τους παίζει μουσικό όργανο, τα αποτελέσματα δείχνουν μια γενική αδιαφορία στην υπάρχουσα μουσική διδασκαλία με προεκτάσεις, ενδεχομένως, άρνησης των πιθανών επιλογών που μπορεί να έχουν είτε σε προαιρετικές δράσεις εντός του σχολείου είτε σε επιλεγμένες εξωσχολικές. Το γεγονός ότι το μάθημα της μουσικής είναι μονόωρο, χωρίς να πληρούνται οι βασικές προϋποθέσεις διεξαγωγής του έχει οδηγήσει σταδιακά σε γενικότερη ατονία και έλλειψη συμμετοχής εκ μέρους των μαθητών. Η πραγματικότητα που βιώνουν μαθητές και εκπαιδευτικοί μέσα στον σχολικό χώρο σχετικά με τη μουσική εκπαίδευση έρχεται σε αντιδιαστολή με το πώς αντιλαμβάνονται οι μαθητές τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν. Παραθέτουμε ορισμένες απαντήσεις έτσι όπως αποτυπώθηκαν στα ερωτηματολόγια σύμφωνα με την ερώτηση «περιέγραψε για ποιο λόγο θα σου άρεσε να παίζεις κάποιο συγκεκριμένο όργανο»:

«Μου αρέσει να παίζω μουσική, γιατί είναι ενδιαφέρον και περιέχει χαρά» (Νίκος Γ.)

«Με κάνει να χαλαρώνω και να είμαι ήρεμη» (Μαρία Σ.)

«Γιατί είναι ωραίο να ασχολείσαι με κάτι δημιουργικό» (Εγκελίντα Α.)

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι τελικά οι μαθητές, ανεξαιρέτως φύλου αντιμετωπίζουν με διαφορετικό τρόπο τη μουσική γενικότερα στη ζωή τους, από ότι μέσα στον χώρο της εκπαίδευσης καθώς η διδασκαλία της σύμφωνα και με ευρήματα άλλων ερευνών (Mota, 1998; Broquist, 1961) δίνει έμφαση σε στοιχεία όπως η μουσική θεωρία και η μουσική ανάγνωση. Στοιχεία όμως που οι ίδιοι οι μαθητές δεν επιθυμούν σε καμιά περίπτωση να υπερισχύουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος ένεκα άλλων δημιουργικών δραστηριοτήτων.

Τέλος, οι τελευταίες δύο ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ανέδειξαν τα μουσικά όργανα που θεωρούνται πιο δημοφιλή από αγόρια και κορίτσια, για αγόρια και κορίτσια με επικρατέστερες επιλογές την ηλεκτρική κιθάρα και τα ντραμς για τα αγόρια, ενώ για τα κορίτσια τη φλογέρα και το φλάουτο. Ανάμεσα στις επιλογές των μαθητών όπου χαρακτηρίζουν «κοριτσίστικα» κάποια μουσικά όργανα συγκαταλέγονται η λύρα, η φυσσαρμόνικα, το βιολοντσέλο, το πιάνο και η κλασική κιθάρα. Αντίστοιχα τα κορίτσια θεωρούν ότι ταιριάζουν περισσότερο στα αγόρια όργανα όπως το μπουζούκι, τα τύμπανα, το τουμπελέκι και η τρομπέτα. Εξαιρετικό ενδιαφέρον θα είχε η διανομή ερωτηματολογίου και στους γονείς των παιδιών, με σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων και των στάσεων τους απέναντι σε συγκεκριμένα μουσικά όργανα καθώς ανάλογα συμπεράσματα μπορούν να προκύψουν σχετικά με τις επιλογές και τα μουσικά ακούσματα των παιδιών τους.

Coda

Η ενασχόληση με τη μουσική αποτελεί κατά βάθος μια Δια Βίου διαδικασία και οι συνιστώσες που την επηρεάζουν μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε ψυχολογικές, κοινωνικές αλλά και πολιτισμικές. Η εξέταση ενός μόνο παράγοντα (π.χ. μορφωτικό επίπεδο γονέων ή φύλο), ακόμα και αν πρόκειται για την καταλυτική επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος, γίνεται κυρίως για ερευνητικούς σκοπούς. Οι έρευνες στο σύνολό τους αναδεικνύουν το γεγονός ότι τα παιδιά, τις περισσότερες φορές, επιλέγουν με διαφορετικά κριτήρια τι θα ακούσουν και με ποιο μουσικό όργανο θα ασχοληθούν με βάση διαφορετικούς παράγοντες, ενδεχομένως επηρεασμένοι και από το φυλετικό στερεότυπο των ενηλίκων. Ως εκ τούτου, η επιλογή του μουσικού οργάνου με βάση το φύλο έχει αντίκτυπο στις επιλογές αγοριών – κοριτσιών ενασχόλησης με συγκεκριμένο όργανο καθώς παρουσιάζονται διαφορές ακόμα και στον τρόπο με τον οποίο αγόρια και κορίτσια εμπλέκονται με η μουσική. Επιπλέον, στοχεύοντας μακρύτερα, η επιλογή ακόμα και του μουσικού επαγγέλματος μπορεί να οφείλεται στη μίμηση προτύπων, στις κοινωνικές τάσεις ή μπορεί να επηρεάζεται έμμεσα από μια άλλη μεταβλητή, όπως η αυτοεκτίμηση, που να καθορίζει τελικά την επιλογή του ενδιαφερόμενου.

Τέλος, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι η κοινωνική αλλαγή μέσα από το χώρο της εκπαίδευσης είναι συνήθως μια βραδεία διαδικασία, που δεν εξαντλείται σε μικρές χρονικές περιόδους.

Βιβλιογραφία

- Κοκκίδου, Μ. - Τσακίρίδου, Ε. (2006). Μουσική και Παιδί. *Μακεδόν, 15*, 35-45.
- Σέργη, Λ. (1995). *Προσχολική Μουσική Αγωγή. Η επίδραση της μουσικής μέσα από τη διαθεματική μέθοδο διδασκαλίας στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Στάμου, Λ. (2006). Παράγοντες που επηρεάζουν τις μουσικές προτιμήσεις των μαθητών. *Μακεδόν, 15*, 20-34.
- Acker, S. (1994). *Gendered Education*. Buckingham: Open University Press.
- Abeles, H. F., Porter, S.Y. (1978). The gender - stereotyping of musical instruments. *Journal of Research in Music Education, 26*, (2), 65-75.
- Agak, H. (2002). Gender difference and academic achievement in music among form four students in Kenya 1991-1994. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*.
- Associated Board of the Royal Schools of Music, (1994). *Making Music: The Associated Board Review of the teaching, learning and playing of musical instruments in the United Kingdom*. London: ABRSM.
- Barton, G.M. (2004). *The influence of culture on music teaching and learning*. Melbourne, Australian Association for Research in Music Education (AARME).
- Broquist, O.H. (1961). A survey of the attitudes of 2594 Wisconsin elementary school pupils toward their learning experience in music. Unpublished doctoral dissertation, University of Wisconsin, Madison.
- Button, S. (2006). Key stage 3 pupils' perception of music. *Music Education research, 8* (3), 417-431.
- Campbell, P.S. (1991). *Lessons From the World: A Cross-Cultural Guide to Music Teaching and Learning*. United States of America, Schirmer Books.
- Campbell, P.S. (1992). The World of Music Through American Eyes: A Case For Multiethnic Consciousness in Teaching the World's Music Traditions. In Lees, H. (Ed.), *Music Education: Sharing Musics of the World*.

- Seoul, Korea. Conference proceedings from World Conference International Society of Music Education, p.p 32-42.
- Charles, B. (2004). Boys' and girls' constructions of gender through musical composition in the primary school. *British Journal of Music Education*, 21 (3), 265-277
- Deaux, K., & Lewis, L.L. (1984). Structure of gender stereotypes: Interrelationships among components and gender label. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46, 991-1004.
- Delzell, J. & Leppla, D. (1992). Gender association of musical instruments and preferences of fourth grade students for selected instruments and preferences.
- Department for Education and Skills (1991). *Music for Ages 5 to 14: Proposals of the Secretary of State for Education and Science and Secretary of State of Wales*. London: HMSO.
- Elliott, D.J. (1995). *Music Matters: A New Philosophy of Music Education*. Oxford and New York, Oxford University Press.
- Elliot, C., (1995). Race and Gender as Factors in Judgments of Musical Performance. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 127, 50-56.
- Espeland., M. (1992). What Are The Going to Listen To? Problems and Opportunities in the Selection of Music for Educational Music-Listening in Schools. Πρακτικά της ΙΣΜΕ -20^ο Διεθνές Συνέδριο, Σεούλ.
- Green, L. (1993). Music, gender and education: A report of some extraordinary research. *British Journal of Music Education*, 10, 219-253.
- Green, L. (1997). *Music, Gender, Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Green, L. (2001). *How Popular Musicians Learn: A Way Ahead for Music Education*. Aldershot: Ashgate
- Hargreaves, D.J., Comber, C. & Colley, A. (1995). Effects of age, gender and training on musical preferences of British Secondary school students. *Journal of research in Music Education*, 43, 242-250
- Harrison, S.D. (2003). Music Vs Sport. *Australian Journal of Music Education*.
- Jorgensen, E.R. (2003) *Transforming Music Education*. Indiana, Indiana University Press.
- Kohlberg, L. (1966). A cognitive developmental analysis of children's sex-role concepts and attitudes. In E. Maccoby (ed.), *The Development of Sex Differences* (pp.88-89). Stanford: Stanford University Press.
- Martin, C.L. (1989). Children's use of gender-related information in making social judgments. *Developmental Psychology*, 25, 80-88
- Martin, C.L. (1993). New directions for investigating children's gender knowledge. *Developmental Review*, 13, 184-204
- Merriam, A.P. (1964). *The Anthropology of Music*. United States of America, Northwestern University Press.
- Mota, G. (1998). Young children's motivation in the context of classroom music: An exploratory study about the role of music content and teaching style. *Proceedings of the 17th ISME Research Seminar*, Johannesburg, South Africa, July 11-17
- Nettl, B. (1998). In Lundquist, B. and Szego, C.K. eds. *Musics of the World's Cultures: A Source Book for Music Educators*. with Nettl, B., Santos, R.P., and Solbu, E., Nedlands, Western Australia, CIRCME.
- Noll., V.H.& Scannell., D.P. (1972). *Introduction to Educational measurement*. Boston: Houghton Mifflin
- Plummeridge, C. (1991). *Music Education in Theory and Practice*. London: Falmer Press.
- Reimer, B. (1989). *A Philosophy of Music Education*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Rawlings. D. & Ciancarelli, V. (1997). Music preference and the five-factor model of the NEO Personality Inventory. *Psychology of Music*, 25, 120-132
- Shepard, J. and Wicke, P. (1997). *Music and Cultural Theory*. Cambridge, Polity Press.

- Sheldon, D. & Price, H.E. (2005). Gender and instrumentation distribution in an international cross-section of wind and percussions ensembles. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 163, 43-51
- Small, C. (1996). *Music, Society, Education*. Hanover, University Press of New England.
- Swanwick, K. (1979). *A Basis for Music Education*. Windsor: NFER.
- Swanwick, K. & Tillman, J. (1986). The sequence of musical development: a study of children's composition. *British Journal of Music Education*, 3 (3), 305-37
- Temmerman, N. (2000). An investigation of the music activity preferences of pre-school children. *British Journal of Music Education*, 17 (1), 51-60
- Rawlings. D. & Ciancarelli, V. (1997). Music preference and the five-factor model of the NEO Personality Inventory. *Psychology of Music*, 25, 120-132
- Rentfrow, P.& Gosling, S. (2003). The Do, Re, Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84 (6), 1236-1256
- Wapnick, J. (1976). A review of research on attitude and preference. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 12(2), 9-15

ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Η Μαρία Αργυρίου υπηρετεί στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ως εκπαιδευτικός μουσικής αγωγής. Οι ωδειακές της σπουδές περιλαμβάνουν, σε επίπεδο ανώτερων θεωρητικών, τα πτυχία: αρμονίας (Μ.Ροζάκης), αντίστιξης και φούγκας (Σ.Ουλκέρογλου) και είναι διπλωματούχος πιάνου (Δ.Γεωργάτου - Α.Κυριακίδη, Εθνικό Ωδείο Αθηνών). Έχει μελετήσει ελαφρό τραγούδι με την Άννα Διαμαντοπούλου και κλασικό με τη Μαρία Θωμά (Εθνικό Ωδείο Αθηνών, Ωδείο Φ.Νάκας). Ως μέλος χορωδίας έχει συμμετάσχει σε χορωδιακά σύνολα του Κ.Κωνσταντάρ. Έχει συμπράξει με τους Μάριο Τόκα και Γιώργο Χατζηνάσιο στο πλαίσιο συναυλιών με φωνητικά σύνολα. Οι ανώτατες σπουδές της περιλαμβάνουν πτυχίο της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) με ειδίκευση στον Ελληνικό Πολιτισμό και μεταπτυχιακές σπουδές στο πρόγραμμα Σπουδές στην Εκπαίδευση, με ειδίκευση στην εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ΠΕ16. Είναι υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, με επιβλέπουσα τη Λένια Σέρρη. Έχει την ευθύνη και την επιμέλεια των παιδαγωγικών εκδόσεων της ΕΕΜΑΠΕ και περιοδικών εκδόσεων προγραμμάτων τοπικής και εθνικής εμβέλειας του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων για την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την υγεία. Είναι επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας για το διδακτικό πακέτο της Μουσικής στην Α' και Β' Δημοτικού. Έργα της καθώς και εκπαιδευτικό παιδαγωγικό υλικό ειδικά σχεδιασμένο για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση στην ελληνική γλώσσα, κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Gutenberg, Fagotto, Διάπλαση, Νικολαΐδης, ΕΕΜΑΠΕ, ΟΕΔΒ, Δ/ση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά-ΥΠΕΠΘ. Είναι μέλος των διεθνών επιστημονικών ενώσεων ISME και SEMPRES.